

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 3 (1938)

Δελτίον ΧΑΕ 4 (1934-1936), Περίοδος Γ'

Περί της τυπικής διατάξεως των Μηναίων της Εκκλησίας πάλαι τε και νυν

Ευλόγιος ΚΟΥΡΙΛΑΣ ΛΑΥΡΙΩΤΗΣ

doi: [10.12681/dchae.1391](https://doi.org/10.12681/dchae.1391)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΚΟΥΡΙΛΑΣ ΛΑΥΡΙΩΤΗΣ Ε. (2013). Περί της τυπικής διατάξεως των Μηναίων της Εκκλησίας πάλαι τε και νυν. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 3, 69-70. <https://doi.org/10.12681/dchae.1391>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Περί της τυπικής διατάξεως των Μηναιών της
Εκκλησίας πάλαι τε και νυν

Ευλόγιος ΚΟΥΡΙΛΑΣ ΛΑΥΡΙΩΤΗΣ

Δελτίον ΧΑΕ 4 (1934-1936), Περίοδος Γ' • Σελ. 69-70

ΑΘΗΝΑ 1938

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ὑπὸ

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΥΠΙΚΗΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΜΗΝΑΙΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΑΛΑΙ ΤΕ ΚΑΙ ΝΥΝ

(Περίληψις τοῦ ἰδίου)

Ἐν πρώτοις ἐκτίθενται αἱ πρὸς διόρθωσιν τούτων ἀπόπειραι, ἀρξάμεναι ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἐν Ἀγίῳ Ὁρει. Εἰς ταύτας ἐπρωτοστάτησαν Παχώμιος ὁ Ῥουσᾶνος (παλαιότερον), Καισάριος ὁ Δαπόντες, Διονύσιος ὁ Καλλιπολίτης, Προκόπιος ὁ Δενδρινός, Δωρόθεος ὁ Βουλισμᾶς, Λεόντιος ὁ ἱεροδιδάσκαλος καὶ Ἀνδρέας ὁ Ἰδρωμένος (ὁ τελευταῖος μὴ Ἀγιορείτης). Τὰς ἐργασίας τούτων ἐχρησιμοποίησεν ὁ Βαρθολομαῖος Κουτλουμουσιανός, ἐκδοὺς ἐν Βενετίᾳ πάντα τὰ τῆς ἐκκλησίας λειτουργικά βιβλία ἀπὸ τοῦ 1832-43. Ἐπομένως ἡ γνησία παράδοσις καὶ ἡ πλήρης τοῦ τυπικοῦ ἐφαρμογή, ὡς καὶ τὰ ἄριστα τῶν χειρογράφων, ἅπερ καὶ νῦν παρὰ τὰ ἔντυπα χρησιμοποιοῦνται, σώζονται ἐν ταῖς μοναῖς τοῦ ἹΑθ. Εἰς τὸ δευτερον μέρος γίνεται εὐρεῖα ἀνάπτυξις περὶ τῆς ἐν τοῖς μηναιοῖς προελεύσεως τῶν διαφόρων ὕμνων καὶ τῆς ἀρχικῆς διατάξεως αὐτῶν (π. χ. τὸ μηναῖον ἐλέγετο τροπολόγιον, καὶ ὁ Ἑσπερινὸς ἤρχιζεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ Κύριος, τοῦ νῦν λεγομένου ἀπολυτικίου, τῶν καθισμάτων καὶ τοῦ οἴκου, καὶ μετὰ τὰ προσόμοια Στιχηρὰ ἀκολουθεῖ ὁ Κανὼν, οἱ Αἶνοι, καὶ οὐδὲν πλέον.) Οὕτω μεταφερόμεθα εἰς τὴν πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν κανόνων ἐποχὴν τῶν κονδακίων (κακῶς λέγονται ὕμνοι). Τὰ κονδάκια (ὧν ἔν μόνον τὸ πρῶτον τροπάριον διεσώθη νῦν ἐν τοῖς μηναιοῖς μετὰ τοῦ οἴκου) ἦτο ἄσμα ἔμμετρον, συνεχές, ἀποτελούμενον ἐκ πολλῶν στροφῶν (μέχρι 30), ἐν ᾧ ἐξιστορεῖται ἡ ὑπόθεσις τῆς ἑορτῆς, καὶ ὅπερ ἀντικατέστησε τὸ δράμα παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς. Τοιαῦτα κονδάκια προερχόμενα ἐκ τῶν λεγομένων κονδακαρίων ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ καρδινάλιου Pitra τῷ 1876 ἐν ὄλῳ 197, ταῦτα ἐπανελήφθησαν ὑπὸ τοῦ Ρώσου ἀρχιμανδρίτου Ἀμφιλοχίου, τῷ 1878 ἐν Μόσχᾳ, μετὰ προσθήκης 165 νέων συντόμων (ταῦτα προέρχονται ἐκ τῶν παραληφθέντων εἰς τὰ μηναια μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν κονδακίων). Μετὰ ταῦτα ὁ Α.Π. Κεραμεύς,

Κρουμβάχερ κ. ἄ. ἐξέδωκαν καὶ ἄλλα περὶ τὰ 30, ὥστε ἐν ὄλῳ ὑπάρχουσι νῦν ἐκδεδομένα κονδακία περὶ τὰ 400. (Τινὰ τούτων διεσώθησαν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἀκολουσίᾳ καὶ δὴ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καὶ τῇ νεκρωσίμῳ). Δύο κώδικες τῆς Πάτμου καὶ ἕτερος τῆς Λαύρας τοῦ ἹΑθωνος, ἀνακαλυφθέντες ὑπὸ τοῦ Κρουμβάχερ, πρόκειται νὰ ἐκδοθῶσιν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Paul Maas, μέλλοντες νὰ αὐξήσωσι τὸν ἀριθμὸν τῶν κονδακίων· εἰς τὸν αὐτὸν ἅγιον ὑπῆρχον 2 καὶ 3 κονδακία (ὡς ἔπειτα καὶ κανόνες). Ἐν τέλει ἀνεγνώσθησαν στροφαὶ τινες θαυμάσιαι ἐκ τῶν εἰς κοιμηθέντας καὶ εἰς τὴν ἔξορίαν τοῦ ἸΑδάμ κονδακίων.